

ಎಂದೆಂದು ಮನ ತುಂಬಿ ಯೋಗದನುಭಾವದಲ್ಲಿ
ನಿಲಿ ಒಂದೆಡೆ ಚಿತ್ತ, ತೋಳಲಾಟ ಬೇಡ |
ಮನಸು ಬುದ್ಧಿಗಳೆನಗೆ ಮುಡಿಪಾಗಿ ಇಟ್ಟಿರುವ
ಆ ಭಕ್ತತನನಗೊಲವು ತಿಳಿದುಕೋ ನೋಡ || (೧೨ : ೧೪)

ಪರರಿಗೆ ದಾರಿಯಲಿ ಕಲ್ಲುಮುಳ್ಳಾಗದಿರು,
ಹೆರವರೊಡ್ಡುವ ಬಾಧೆಗಳ ತೂರಿ ತೂಗಿ |
ಭಯ ರಾಗ ಹರುಷಗಳ ಮಿತಿಯದುಮಿ ನಿಲ್ಲುವೊಡೆ
ಗಳಿಸುವೆಯ ನನ್ನೊಲವ, ಬಹು ಸಹಜವಾಗಿ || (೧೨ : ೧೫)

ಆಸೆಗಳ ಮೆಟ್ಟಿ ನಿಲ್, ಆಚಾರ ಶುಚಿಯಿರಲಿ,
ಚೊಕ್ಕವಿರಲಿ ವಿಚಾರ, ತೊರೆಯೆ ವ್ಯಾಮೋಹ |
ಈ ಜಗದ ವ್ಯವಹಾರಕಂಟಿಕೊಂಡಿರದಿರಲು
ಗಮಿಸುವೆಯ ನನ್ನೆಡೆಗೆ, ಏಕೆ ಸಂದೇಹ? || (೧೨ : ೧೬)

ಹರ್ಷದ್ವೇಷಗಳ ಬಿಡು, ಅನ್ಯಥಾ ಹಿಗ್ಗದಿರು
ಸಿಕ್ಕಾಗಿ, ಕುಗ್ಗದಿರು ಕೈಸಿಗದೆ ಜಾರಿ |
ಒಳಿತು ಕೆಡುಕುಗಳ ಬಲೆ ಹರಿದು ಹೊರ ಹಾರಿರಲು
ನನ್ನ ಬಳಿ ನೀ ಬರದೆ, ಇನ್ನಾರು ಬೇರೆ? || (೧೨ : ೧೭)

ಶತ್ರುಗಳು ಯಾರಿಲ್ಲ, ಮಿತ್ರರೇ ಜಗವೆಲ್ಲ,
ಮಾನಾಪಮಾನಗಳಿಗಂತರವೆ ಇಲ್ಲ |
ಎಂದೆನ್ನ; ಬಿಸಿ ತಣ್ಣು ತೋಷ ಕ್ಷೇಗಳನ್ನು
ಸರಿಸುತ್ತ ನಿರ್ವಿಕಾರದಿ ಮೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲ || (೧೨ : ೧೮)

ಹೊಗಳಿಕೆಗೆ ಹಿಗ್ಗದಲಿ, ತಗಳಿಕೆಗೆ ಕುಗ್ಗದಲಿ,
ತನ್ನಂಜಲಿಗೆ ಬಿದ್ದದಮೃತವೆ ಎಂದು |
ಚಿರಜಂಗಮತ್ವ ಮೇಣ್ ಸ್ಥಿರಚಿತ್ತ ಸಾಧಿಸುತ್ತ
ನನ್ನ ಮಡಿಲಿಗೆ ಬಂದವನೆ ಭಕ್ತಬಂಧು || (೧೨ : ೧೯)

ಈ ಎಳು ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಬಣ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟ, ಪರಮಾತ್ಮ
ತತ್ವವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ, ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹೆಜ್ಜೆ
ಯಿಟ್ಟಿರುವ ಭಕ್ತನ ಲಕ್ಷಣಗಳೂ, ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತದಲ್ಲಿ

ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಭಾಗವತನಲ್ಲಿರಬೇಕಾದ ಭಗವದ್ಭಕ್ತನ
ಲಕ್ಷಣಗಳೂ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸರಿಯಾಗಿ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.
ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತವು ಸತ್ಯ, ದಯೆ, ತಪಸ್ಸು, ಶುಚಿತ್ವ, ತಾಳ್ಮೆ, ಶಮ,
ದಮ, ಅಹಿಂಸೆ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ, ತ್ಯಾಗ, ನಿರಂತರ ಅಧ್ಯಯನ,
ಋಜುತ್ವ, ಸಂತೋಷ, ಸಮದೃಷ್ಟಿ, ಸೇವೆ, ಭೋಗದಿಂದ
ಬಿಡುಗಡೆ, ವೈರಾಗ್ಯ, ಮೌನ, ಆತ್ಮವಿಮರ್ಶೆ; ತಾನು ತಿನ್ನುವ
ಆಹಾರವನ್ನು ಇತರ ಜೀವಿಗಳೊಡನೆ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವುದು;
ಸಹಮಾನವರೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಎಲ್ಲಾ ಜೀವಿಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು,
ಭಗವಂತನನ್ನು ಕಾಣುವ ದೃಷ್ಟಿ; ಭಗವನ್ನಾಮ ಕೇಳುವುದು,
ಭಗವಂತನ ನಾಮಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡುವುದು, ಭಗವಂತನನ್ನು
ಭಜಿಸುವುದು, ಭಗವಂತನ ಪಾದಸೇವೆ, ಪೂಜೆ, ವಂದನೆ,
ದಾಸ್ಯ, ಸ್ನೇಹ, ಆತ್ಮಸಮರ್ಪಣ - ಎಂಬೀ ಮೂವತ್ತು
ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಭಾಗವತೋತ್ತಮನಿಗೆ ವಿಧಿಸಿದೆ. ಇವೆಲ್ಲ
ಲಕ್ಷಣಗಳೂ ವಿಶ್ವಮಾನವ ಧರ್ಮವನ್ನೇ ಬೊಟ್ಟು ಮಾಡಿ
ತೋರಿಸುತ್ತವೆ.

ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಇಪ್ಪತ್ತನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮಗುದೊಮ್ಮೆ
ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ, 'ಯಾರು ತನಗೆ ಅತಿ ಪ್ರಿಯರಾದ ಭಕ್ತಸಾಧಕರನ್ನು
ಆದರ್ಶವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅವರು ತೋರಿಸಿದ ಋಜು
ಮಾರ್ಗದಲ್ಲೇ ನಡೆಯುವರೋ ಅಂತಹವರೂ ಕೂಡ ತನಗೆ
ಆತ್ಮೀಯರಾಗುವರು' ಎಂದು ಘೋಷಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ
ಈ ಮಧುಮಧುರವಾದ 'ಭಕ್ತಿಯೋಗ'ವೆಂಬ ಅಧ್ಯಾಯಕ್ಕೆ
ತೆರೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ಅಪರೂಪದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ
"ಧರ್ಮ್ಯಾಮೃತ" ದ ಕಡೆಗೆ (ಸಂಸ್ಕೃತ ಪಾಠಾಂತರದಲ್ಲಿ)
ಗಮನವಿರಲಿ :

ಈ ಯೋಗ ಮಧುಮಧುರ, ಅರಿವಿಟ್ಟು ಸೇವಿಸುತ್ತ
ಉಕ್ತ ಋಜು ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತ ನೆಚ್ಚಿ |
ಶ್ರದ್ಧೆ ಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ನನ್ನನ್ನೆ ತಲೆವಾಗಿ
ಭಜಿಸುತರೆ ನಾನೊಲಿವೆ, ಅವನನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ || (೧೨ : ೨೦)

- ಓಂ ತತ್ಸತ್ -

ಗೀತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರು

ಗೀತೆಯ ಸಂಚಿತಾರ್ಥವೇನು? ಹತ್ತು ಸಲ ಉಚ್ಚರಿಸಿದರೆ ಅದು ಏನಾಗಿ ಕೇಳಿ ಬರುತ್ತದೆಯೋ ಅದೇ ಅದು. 'ಗೀತಾ', 'ಗೀತಾ' ಎಂಬುದಾಗಿ
ಹತ್ತು ಸಲ ಉಚ್ಚರಿಸಿದರೆ ಅದು 'ತ್ಯಾಗಿ', 'ತ್ಯಾಗಿ' ಎಂಬುದಾಗಿ ಕೇಳಿಬರುತ್ತದೆ. ಎಂದರೆ ಗೀತೆಯ ಉಪದೇಶ: 'ಹೇ ಜೀವ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ
ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ಭಗವಂತನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸು' ಎಂಬುದಾಗಿ. ಸಾಧುವೇ ಆಗಲಿ, ಸಂಸಾರಿಯೇ ಆಗಲಿ, ಎಲ್ಲರೂ ಆಸಕ್ತಿಗಳನ್ನು
ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ತೊಡೆದುಹಾಕಬೇಕು.

ಚೈತನ್ಯದೇವ ದಕ್ಷಿಣಭಾರತದಲ್ಲಿ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಒಬ್ಬ ಗೀತೆ ಓದುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದ. ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲೇ
ಕುಳಿತು ಅದನ್ನು ಕೇಳುತ್ತ ಅಳುತ್ತಿದ್ದ. ಆತನ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ಸುಮ್ಮನೆ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಚೈತನ್ಯದೇವ ಆತನನ್ನು ಕೇಳಿದ: 'ಏನು,
ಇದಲ್ಲಾ ನಿನಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆಯೇ?' ಆತ ಹೇಳಿದ: 'ಇಲ್ಲ, ಈ ಶ್ಲೋಕ ಎಳ್ಳಷ್ಟೂ ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.' ಚೈತನ್ಯದೇವ ಕೇಳಿದ, 'ಹಾಗಾದರೆ
ಏಕೆ ಅಳುತ್ತಾ ಇದ್ದೀಯೆ?' ಭಕ್ತ ಹೇಳಿದ: 'ನಾನು ಅರ್ಜುನನ ರಥ ನೋಡುತ್ತಾ ಇದ್ದೇನೆ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಮತ್ತು ಅರ್ಜುನ ಅದರಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು
ಮಾತುಕತೆಯಾಡುತ್ತಿರುವುದು ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಅಳುತ್ತಾ ಇದ್ದೇನೆ.'

-ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣ ಪರಮಹಂಸ (ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣ ವಚನವೇದ' ಭಾಗ ೧, ಪು.೩೬)

ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಬಿರಸನದ ಮಹತ್ವ

ಜಿ. ಲೋಹಿತ್

ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ವಿಕಸನದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ವಿವಿಧ ನೆಲೆಗಳಿಂದ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿರುವ ಲೇಖಕರು ಮಹಾರಾಜಾ ಕಾಲೇಜಿನ ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಉಪನ್ಯಾಸಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಮಾನವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವು ವಿಶೇಷತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ವಂತಹದು. ಅದಕ್ಕಿರುವ ದೈಹಿಕ, ಮಾನಸಿಕ, ಭಾವನಾತ್ಮಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವಾದ ಪಂಚಮುಖಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯೇ ಸಮನ್ವಯಿತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ವಿಕಸನವಾಗಿದೆ. ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಮಾನವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ವಿಕಸನದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣದ ಅರ್ಥ ವಿವರಣೆಯೊಂದಿಗೆ 'ಶಿಕ್ಷಣವೆಂದರೆ ಮಗುವಿನ ಮತ್ತು ಮಾನವನ ದೇಹ, ಮನಸ್ಸು ಹಾಗೂ ಆತ್ಮ ಇವುಗಳಲ್ಲಿನ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದುದನ್ನು ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸುವುದು' ಎಂದು ಪರಿಭಾವಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಸೌಹಾರ್ದಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವಿಕಸನ ಹೊಂದಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗಾಗಿ ಹಾತೊರೆದಿದ್ದೂ, ಹೃದಯವಂತಿಕೆಯಿಂದ ಹಾಗೂ ಮಾನಸಿಕ ವಿಚಾರಧಾರೆಯಿಂದ ಉನ್ನತವಾಗಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸಿದ್ದೂ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ವಿಕಸನದ ಸಲ್ಲಕ್ಷಣ ಗಳಾಗಿವೆ.

ಇಂದಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದುಕಿನ ಸಂಕೀರ್ಣ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಮಹತ್ವ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಾ ಸಾಗಿದೆ. ಇಂದು ಬದುಕಿನ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ಷಿಪ್ರ ಬದಲಾವಣೆಗಳಾಗುತ್ತಲಿವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಇಂದಿನ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕವಾದ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಹತ್ವವಿದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತನ್ನ ಬದುಕಿನ ವಿವಿಧ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾದಾಗ ಆತನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪಾತ್ರ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮಾದರಿ ಎನಿಸಬೇಕಾದರೆ ಆತನಲ್ಲಿ ಸ್ವೀಕಾರಾರ್ಹವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಇರಬೇಕಾಗುವುದು. ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಂಬಂಧಗಳು, ಭಾವನೆಗಳು, ಜಾಣ್ಮೆ, ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ತಾದಾತ್ಮತೆ ಇವೆಲ್ಲವೂ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತವೆ.

ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸ್ವಭಾವಜನ್ಯ ಗುಣಧರ್ಮಗಳು (Basic), ಖ್ಯಾತಿ (Reputation), ಸಾಧನೆಗಳು (Achievement), ಆಸ್ತಿ ಮೌಲ್ಯ (Networth), ಹಾಗೂ ಗೌರವ (Dignity), ಇವೆಲ್ಲದರ ಮೊದಲ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿದರೆ 'BRAND' ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳ ಸಂಗಮವೇ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಆಸ್ತಿಮೌಲ್ಯ ಎಂದರೆ ಕೇವಲ ಹಣ, ಆಸ್ತಿ ಎಂದಲ್ಲ. ಪ್ರತಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ಆರೋಗ್ಯ, ಖ್ಯಾತಿ, ಸಂಪತ್ತು, ಪ್ರೇಮ, ಜಾಣ್ಮೆ ಹಾಗೂ ದೈವೀಪ್ರೇಮ ಎಂಬ ಆರು ಬಗೆಯ ಸದ್ಗುಣಗಳೆಂಬ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿರಬೇಕು. ಅವುಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವುದೊಂದೇ

ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ, ಹೀಗೆ ಗಳಿಸಿದ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಜೀವನದುದ್ದಕ್ಕೂ ಸದ್ವರ್ತನೆ, ಜಾಣ್ಮೆ ಹಾಗೂ ಆತ್ಮಾವಲೋಕನಗಳಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು.

ಯಶಸ್ಸು ಎಂಬುದು ತನ್ನಿಂದ ತಾನೇ ಬರುವಂತಹದಲ್ಲ. 'ಆಸಕ್ತಿ' ಎಂಬುದು ಯಶಸ್ಸಿನ ಮೂಲ ಮಂತ್ರ. ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಶಿಕ್ಷಣ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ವಿಕಸನ ಕಲಿಸುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲರಲ್ಲೂ ಪ್ರತಿಭೆ ಇದೆ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿದೆ. ಅದನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುವುದು ಭದ್ರವಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ. ಆಧುನಿಕ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ವಿಕಸನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ, ಸಮಾಜದ ತುಡಿತಕ್ಕೆ ಸಕಾರಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಪ್ರತಿಘೋಷಿಸುವುದಕ್ಕೆ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ವಿಕಸನ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅರಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ, ತರಬೇತಿ, ಆಪ್ತ ಸಮಾಲೋಚನೆ ಮತ್ತು ಸಂಘಟಿತ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಫಲ ನೀಡುತ್ತವೆ. ಇವು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಶಕ್ತಿ-ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿವೆ. ಹಾಗಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ವಿಕಸನ ಯೋಜನೆಗಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರಬಿಂದುವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ.

ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಕೆಲವು ಲಕ್ಷಣಗಳು ಅಂದರೆ: ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಬೇರೆಯವರನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ನಾಯಕತ್ವ, ತೀರ್ಮಾನ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಸಂವಹನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ- ಇವು, ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹಾಗೂ ಸಂಘಟನೆಗಳ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಬಲ್ಲವು. ಕೆಲವು ಜಾಹೀರಾತುಗಳು ತಮಗೆ ಎಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಉದಾ : "Wanted people with 'kinetic energy', emotional maturity and the ability to deal with large number of people in a fairly chaotic situation". ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರತಿಫಲ ತಂದುಕೊಡಬಲ್ಲ, ಘನತೆ-ಗೌರವಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಒಂದು ಉದ್ಯೋಗ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಬೇಕಾದರೆ ಆತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಕೆಲವು ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು, ಇಲ್ಲವೆ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಪಡೆದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಜೀವನದ ಅಂತಿಮ ಗುರಿ ತಲುಪಿದೆವು ಎಂದಲ್ಲ! ಪಡೆದ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕು. ಆ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ "ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ವಿಕಸನ ಉದ್ಯೋಗ



ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಪಡೆದ ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೂ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ". ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ತಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ತಂದೆ, ತಾಯಿ, ಗುರು ಮುಂತಾದವರನ್ನು ಮಾದರಿಯಾಗಿ (model) ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಂಥ ಹಿರಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಉತ್ತಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ.

ಸಮಾಜವು ಯಾವಾಗಲೂ ಉತ್ತಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಮಾತನಾಡಿದರೆ ಎಲ್ಲರೂ ಆಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡಿದರೆ ಜನ ಅವರನ್ನು ನಾಯಕರೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿ, ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ರೀತಿ 'ಉತ್ತಮ ನಾಯಕರಾಗಬೇಕೆಂದರೆ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭಾವಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾಗಬೇಕೆಂದರೆ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ. ಸಂದರ್ಶಕರು, ಸಂದರ್ಶನ ಮತ್ತು ಗುಂಪು ಚರ್ಚೆಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ಅವರು ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ಅರ್ಹರೋ, ಇಲ್ಲವೋ ಎಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವು ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವಂತಿದ್ದರೆ, ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿದ್ದರೆ ಉದ್ಯೋಗ ಸಿಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಉದ್ಯೋಗಾಕಾಂಕ್ಷಿಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ವಿಕಸನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯ.

ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಐದು ಆಯಾಮಗಳು ಸುತ್ತುವರಿದಿರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ ೧. ಭೌತಿಕ ಆಯಾಮ ೨. ಶಕ್ತಿ ಆಯಾಮ ೩. ಮಾನಸಿಕ ಆಯಾಮ ೪. ಬೌದ್ಧಿಕ ಆಯಾಮ ೫. ಪರಮಸುಖದ ಆಯಾಮ.

೧. ಭೌತಿಕ ಆಯಾಮ (Physical Dimension): ಇದು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ದೇಹ ಮತ್ತು ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ.

೨. ಶಕ್ತಿ ಆಯಾಮ (Energy Dimension): ಇದು ಆಹಾರ ಜೀರ್ಣವಾಗುವಿಕೆ, ರಕ್ತಪರಿಚಲನೆ, ಉಸಿರಾಟ ಮತ್ತು ಇತರೆ ದೈಹಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ.

೩. ಮಾನಸಿಕ ಆಯಾಮ (Mental Dimension): ವೈಚಾರಿಕ, ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಮುಂತಾದ ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಈ ಆಯಾಮ ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ.

೪. ಬೌದ್ಧಿಕ ಆಯಾಮ (Intellectual Dimension): ಸಕಾರಾತ್ಮಕ ಸ್ವರೂಪದ ತಾರತಮ್ಯ ನೀತಿ ತೋರಿಸುವುದು, ಸರಿ-ತಪ್ಪನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸುವುದು, ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿ ಮುಂತಾದ ಬೌದ್ಧಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಈ ಆಯಾಮ ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ.

೫. ಪರಮಸುಖದ ಆಯಾಮ (Blissful Dimension): ಪರಮಸುಖದಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಪಡೆಯುವ ಅತ್ಯಾನಂದದ ಅನುಭವವನ್ನು ಈ ಆಯಾಮ ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ.

ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯು ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ಆ ರೀತಿ ಗುರುತಿಸಿ

ಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. "The sum total of biological innate dispositions impulses, tendencies, aptitudes, instincts of the individual and the dispositions of tendencies acquired of experience" ಎಂಬ ಮಾರ್ಟಿನ್ ಪ್ರಿನ್ಸ್ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವು ಕೇವಲ ಅಂಗಾಗಳ ರಚನೆ, ಬಾಹ್ಯ ಸ್ವರೂಪ ಹಾಗೂ ದೈಹಿಕ ರಚನೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ, ಆಲೋಚನಾಶಕ್ತಿ, ಮನೋಭಾವ ಮುಂತಾದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಒಂದು ಸಂಕೀರ್ಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆ.

ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಿಂದಲೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮಹತ್ವ ಹೆಚ್ಚುವುದು. ಇದು ಕುಟುಂಬ, ಸಮಾಜ, ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಹಲವಾರು ರೀತಿಯಿಂದ ಸಹಕಾರಿಯಾಗುವುದು.

೧. ಸ್ವಯಂಪ್ರಜ್ಞೆಯ (ತಿಳಿವಳಿಕೆ) ಬೆಳವಣಿಗೆ (Self Realisation): ಇಂದಿನ ಆಧುನಿಕ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂಪ್ರಜ್ಞೆ ಹಾಗೂ ಇತರರ ಬಗೆಗಿನ ಪಾರಸ್ಪರಿಕ ತಿಳಿವಳಿಕೆಗಳು (Self-Realisation and Mutual Understanding) ಅತಿ ಅವಶ್ಯವಾಗಿವೆ. ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ವಿಕಸನದಿಂದ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಪ್ರಗತಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬಾಂಧವ್ಯಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಯೂಂಗ್‌ರವರ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನವೂ ಇದನ್ನೇ ಸಾಧರಪಡಿಸುತ್ತದೆ. 'ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಸ್ವಯಂಪ್ರಜ್ಞೆ ಅಥವಾ ಸ್ವಯಂ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಸಹಚರರ ಬಗೆಗೆ ಸಹನೆ ಹಾಗೂ ಅಂತಃಕರಣಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಮಾನವ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಋಣಿಯಾಗಿರಬೇಕು' ಎಂಬ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಮನೋವಿಜ್ಞಾನವು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ. ('Jung's Psychology aims at making man to realise the need for self- knowledge and realisation so that he may cultivate tolerance and kindness with regard to his fellowmen and make himself fully sensible of his responsibilities in relation to humanity.' -The Psychology of C.J. Jung)

ಪ್ರಾಚೀನ ಯುಗದಲ್ಲಿ 'ಸದ್ಗುಣವೇ ಶಕ್ತಿ' (Virtue is Power) ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಿದ್ದರೆ ಇಂದು ವಿಜ್ಞಾನಯುಗದಲ್ಲಿ 'ಜ್ಞಾನವೇ ಶಕ್ತಿ' (Knowledge is power) ಎಂದು ನಂಬಲಾಗಿದೆ. ಇಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಜ್ಞಾನದ ಹರಿವು ವಿಶಾಲವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಹಾಗೂ ತಾನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಮಾದಗಳ ಅರಿವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಹಲವು ಚಿಂತನಕಾರರ, ದಾರ್ಶನಿಕರ, ತತ್ವಜ್ಞಾನಿಗಳ, ರಾಜನೀತಿ ತಜ್ಞರ, ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕರ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಬೇಕು. ಇವುಗಳ ಅಧ್ಯಯನದ ಚಿಂತನೆ, ಮಂಥನದಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆತನ ಪ್ರಜ್ಞೆ, ಅರಿವು ಜಾಗೃತವಾಗುತ್ತದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಇತಿಮಿತಿಗಳ



ಪ್ರಜ್ಞೆಯೇ ಸ್ವಯಂಪ್ರಜ್ಞೆ (Self-Realisation). ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ವಿಕಸನದಿಂದ ಆದರ್ಶಗಳನ್ನು, ಮೌಲ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನು (Ideals, Values and Social Virtues) ತನ್ನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಜೊತೆಗೆ ತನ್ನ ಪರಿಸರವನ್ನೂ ಬೆಳೆಸುತ್ತಾನೆ; ಅದನ್ನು ಪ್ರಗತಿಪಥದಡೆಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತಾನೆ.

೨. ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಾಮರಸ್ಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆ (Preservation of Cultural Harmony): ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ವಿಕಸನದಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ 'ವಿಶ್ವವೇ ತನ್ನ ಮನೆ, ಮಾನವಕುಲವೇ ತನ್ನ ಕುಟುಂಬ' ಎಂಬ ವಿಶ್ವಭ್ರಾತೃತ್ವ ಭಾವನೆಗಳು ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಉದಾ: ಸಾಕ್ರೆಟಿಸ್, ಪ್ಲೇಟೋ, ಕನ್‌ಫ್ಯೂಶಿಯಸ್, ಬಸವಣ್ಣ, ಬುದ್ಧ, ಕೌಟಿಲ್ಯ ಮುಂತಾದ ಚಿಂತಕರ ಆಲೋಚನೆಗಳಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವು ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯ ಹಂತವನ್ನು ತಲುಪುತ್ತದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಜಾತಿ, ಮತ, ಪಂಥ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಸಂಸ್ಕಾರಗಳ ಗಡಿಯನ್ನು ಮೀರಿ ಬೆಳೆದಿರುತ್ತಾನೆ. ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವು ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿ ಸಮಷ್ಟಿಪ್ರಜ್ಞೆ ಜಾಗೃತವಾಗುತ್ತದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಆಗ ಸದಾ ತನ್ನ ಸಮಾಜದ ಏಳಿಗೆಗಾಗಿ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ವಿಕಸನದಿಂದ ವಿವಿಧ ಜನಾಂಗ, ಸಮೂಹ, ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ನಡುವೆ ಸುಮಧುರ ಬಾಂಧವ್ಯಗಳು ಬೆಳೆಯಲು ಸಹಕಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

೩. ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಸೂಕ್ತ ಪರಿಹಾರ (Solutions for Problems): ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಜಾತೀಯತೆ, ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ, ದೇವದಾಸಿ ಪದ್ಧತಿ, ಬಾಲ್ಯವಿವಾಹ, ಅಪರಾಧ, ಮದ್ಯಪಾನ, ಮಾದಕ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಸೇವನೆ, ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ, ಭಯೋತ್ಪಾದನೆ ಮುಂತಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ತಲೆದೋರಲು ವಿಘಟಿತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವೇ ಮೂಲಕಾರಣ ಎನ್ನಬಹುದು. ಏಕೆಂದರೆ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಬುದ್ಧಿಯ ಕೊರತೆ, ದುರ್ಬಲ ಮನಸ್ಸು, ಪೂರ್ವಾಗ್ರಹ, ಸಂಕುಚಿತ ಮನೋಭಾವ ಇವು ಕಾರಣವಾಗಿರುವುದು. ಅಜ್ಞಾನ, ಅಂಧಾನುಕರಣೆಗಳು ಜನರಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿವೆ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಭೀಕರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಪರಿಹಾರ ದೊರೆಯಬೇಕಾದರೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮನೋಭಾವನೆ ಮತ್ತು ಮನಃಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು ಬದಲಾಗಬೇಕು; ಪ್ರಜ್ಞೆ ಜಾಗೃತಗೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇದು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ವಿಕಸನದಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು; ಇಲ್ಲಿ ಅಸಾಧ್ಯವಾದುದು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ.

೪. ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಗತಿ (Economic Development):

ನಮ್ಮದು ಕೃಷಿ ಪ್ರಧಾನವಾದ ದೇಶ. ಇಲ್ಲಿ ಬೇಸಾಯದಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣೆ ತರಬೇಕು. ಸುಧಾರಣೆ ತರಬೇಕಾದರೆ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾದರೆ ಅವರಲ್ಲಿ ತುಂಬಿರುವ ಅಜ್ಞಾನ, ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಹೊಡೆದೋಡಿಸಿ ಪ್ರಗತಿಪಥದತ್ತ ಸಾಗಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇದೇ ರೀತಿ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ರಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ಕಾರ್ಮಿಕರು, ಮಾಲೀಕರು ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಉತ್ತಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಾಗ ಉದ್ದಿಮೆ ವಲಯದ

ಸರ್ವಾಂಗೀಣ ಪ್ರಗತಿ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

೫. ರಾಜಕೀಯ ಸುಭದ್ರತೆ (Political Security):

ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಹತ್ವವಿರುವುದರಿಂದ ನಾಯಕರನ್ನು ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವಾಗ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇರ ಬೇಕು. ಅಜ್ಞಾನಿಗಳು, ನಿರಕ್ಷರಿಗಳಿರುವಲ್ಲಿ ದಕ್ಷ ನಾಯಕರು ಹೊರಹೊಮ್ಮುವುದಿಲ್ಲ. ಆಗ ಆಡಳಿತ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಉತ್ತಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಕೂಡ ರಾಜಕೀಯ ಭದ್ರತೆ, ಸುಗಮತೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಗತಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ ಸಂಗತಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

೬. ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸುಧಾರಣೆ (Educational Improvement):

ಶಿಕ್ಷಣದ ಪಾತ್ರ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ರೂಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾದುದಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಇಂದು ಶಿಕ್ಷಣರಂಗ ಎಂಬುದು ಸಮಸ್ಯೆಯ ಬೀಡಾಗಿದೆ. ಶಿಕ್ಷಕರು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು, ಪಾಲಕರು, ಸರ್ಕಾರ ಇವುಗಳ ನಡುವಿನ ಸುಮಧುರ ಬಾಂಧವ್ಯ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗುತ್ತಲಿದೆ. ಶಿಕ್ಷಣದ ಒಟ್ಟಾರೆ ಗುಣಮಟ್ಟ ಕುಸಿಯುತ್ತಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಕಾರಣ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಮಾನಸಿಕ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತತೆ. ಸರಿಯಾದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಿಂದ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಉತ್ತಮ ನಡೆನುಡಿ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ ಮತ್ತು ದಕ್ಷತೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವಿರುವ ಜನರಿಂದ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಸರ್ವಾಂಗೀಣ ಪ್ರಗತಿ ಸಾಧ್ಯ.

೭. ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಗತಿ (Social Progress):

ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ವಿಪುಲವಾದ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಸದುಪಯೋಗಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಜಾಣ್ಮೆ, ತಿಳುವಳಿಕೆಯು ಕೊರತೆಯಿದೆ. ಧರ್ಮಾಭಿಮಾನ, ಜಾತಿಮತಗಳ ಪ್ರಜ್ಞೆ, ಸಂಪ್ರದಾಯಪ್ರಿಯತೆ ಇವುಗಳು ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಅಡ್ಡಗಾಲಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಹೊಡೆದೋಡಿಸಲು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಮನಃಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮತ್ತು ಮನೋಭಾವಗಳು ಬದಲಾಗಬೇಕಿದೆ. ಆ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಇಂದು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಿಂದ ಪ್ರಗತಿ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. ಇಂದಿನ ಆಧುನಿಕ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ತೆರನಾದ ಬದಲಾವಣೆಯ ಗಾಳಿ ಬೀಸಿದೆ. ಎಲ್ಲ ವಲಯಗಳಲ್ಲೂ ಕ್ರಾಂತಿಯಾಗಿದೆ. ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಮನೋಭಾವ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆ. ಮೂಢನಂಬಿಕೆ, ಅಜ್ಞಾನ, ಅಂಧಾನುಕರಣೆ, ಸಂಕುಚಿತ ಭಾವನೆಗಳು ಕಣ್ಮರೆಯಾಗುತ್ತಿವೆ. ಪೂರ್ಣಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲವಾದರೂ, ಅಲ್ಪಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ ಆಗುತ್ತಿದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಿಂದ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮನೋಭಾವನೆ, ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ದೃಷ್ಟಿ, ಚಿಕ್ಕತನ ಬುದ್ಧಿಗಳು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿವೆ. ಇಂದಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಕೊಡುಗೆ ಎನ್ನಬಹುದಾಗಿದೆ.

೮. ಕಲ್ಯಾಣ ರಾಜ್ಯದ ಗುರಿ (Destiny of Welfare State):

ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಉತ್ತಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಿಂದ ರಾಜ್ಯವನ್ನು

ವಿವೇಕಪ್ರಭ